

ԱՐՇԱԼՈՅՍ Գ.

ԾԽԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒՆ

Վերին 1 գործողութեամբ 2 պատկերով

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՅԵՎՈՒ ԶԵՐԹՈՒՆԵԼՆԻ

Ո Թ Ի Ֆ Լ Կ

Երևան, տպարան «Է Պ Օ Խ Ա», Մուգիսի № 8.

1913

891.99

Ա-92

01 JAN 2009

344
230-00

ԱՐՇԱՆՈՅՍԳ. - 1/4

« Մշակույթի և հասարակական գիտությունների »

891.99

4-92

ԾԻԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒՆ

1001
1055

Հանձնարարված 1-ին համարի 2-րդ համարի

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՆԻՍՏԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս
Էլեքտր. տպարան «Է Պ Օ Խ Ա», Մուգեյսկի № 8.
1913

26.02.2013

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵ

008
22-02-9

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵ
ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵ
ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵ
ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵ

Настоящая пьеса подъ заглавіемъ „Попечитель приходской школы“ соч. А. Григоряна разрѣшена Намѣстникомъ Его Императорскаго Величества на Кавказѣ для представленія на сценахъ края (отъ- зывъ канцеляріи за № 3226 1913 г.) Тифлисъ.

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵ

ՄԻ ԵՐԿՈՒ ԽՕՍԻ

Սոյն վողեկը երբ առաջին անգամ խաղացեց Կովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան դահլիճում, մի քանիսը յայտնեցին այն կարծիքը թէ՛ լաւ կը լինէր եթէ գրածը լինէր բուն տփիսեցու բարբառով:

Մենք միանգամայն կը համաձայնէինք այդ կարծիքին, եթէ ապրէինք XIX դդ դարի սկզբներին կամ նրա կիսին, որ տեղ իսկապէս տփիսում և նրա գաւառում (վրացախօս հայերը) ապրող հայը ունէր իր առանձնայատուկ բարբառը, և որ ամենայն հարադատութեամբ դեռ աւելի շուտ արտայայտել են Սայաթ-Նովան իր գեղեցիկ աշուղական երգերով և Գ. Սունդուկեանը իր անմահ կոմեդիաներով:

Տփիսի բուն բարբառը խառնելով զանազան գաւառաբանութեան և նոր գրականական լեզւի հետ, ստեղծել է մի նոր խառը բարբառ, որը չի կարելի ոչ տփիսեցու սեփականութիւն համարել և ոչ էլ մի որևէ գաւառի: Ներկայումս Տփիսիում և նրա վրացախօս գաւառներում՝ ցածր, մասամբ և միջին դասակարգը խօսում է հէնց այդ նոր խառը բարբառով:

Նիւթը աւելի մատչելի դարձնելու համար և որպէս առաջին փորձ մենք աշխատել ենք մեր վողեկի հերոսներին հէնց այդ նոր բարբառով խօսեցնել. թէ որքան մեզ յաջողել է, դացոյց կըտայ ապագայ քննադատութիւնը որ մենք պատրաստ ենք իսկ զլիարաց լսելու:

Ա. Գ.

գուն մատաղ, տես ինչ է դրած էս դազէթումը, վա-
խենում եմ ուրախութիւնից խելքդ գլխիցդ թոցնեա:

Մարթա.—Քա, էտ ինչ բան է որ էտքան ուրա-
խացնում է քեզ, մէ կարդա տեսնենք:

Միխէիլ.—Ախմախ ոչ թէ մենակ ինձ, որ իմանաս
(շնչտնոյով) թէ ինչ է դրած, դուն էլ կուրախանաս
դուն էլ:

Մարթա.—Քա մի կարդա Միխէիլ ջան:

Միխէիլ.—Էս սահաթիս գէնացա, էս սահաթիս
Դու խոմ գիտես որ մեր քաղքի ժամի ու շօյի հա-
մար երեցփոխ—հոգաբարձու են ուզում ընտրել:

Մարթա.—Էս իմացել եմ քա, դու մի առա գա-
զէթըն ինչ է ասում, չըլի դրա համար ա գրում:

Միխէիլ.—Բրաւօ, բրաւօ, զրուստ որ աղա Մի-
խէիլի խարջ կնիկ ես ես ու իմ հոգին, ձեռաց իմացար
բանը ինչու՞ն է, խելօք ես խելօք:

Հա, էն էի ասում, որ ուզում են երեցփոխ—հոգաբար-
ձու ընտրել, ու ես էլ գէսից գէնից իմացայ որ ինձ
են ուզում ընտրել: Այ կնիկ, հասկանում ես ինձ, էս-
դուր որ ասում են Միխէիլ աղան խելօք ու հալալ
մարդ է, հասկանում ես հալալ մարդ:

Մարթա.—(Հպարտանալով) Մաղ աշխարհը գի-
տում ա ըո հալալութիւնը: Միխէիլ ջան, դէհ մի կար-
դա գազէթինը, մէ իմանամ ինչ է գրւած էտ օրհնա-
ծում:

Միխէիլ.—Մուլափ, էստի զոր ինչ գրածա գրած,
ասէ Պիղատոս, էլ չի ջնջւի պրծաւ, համա վախե-
նում եմ ինչ որ ասելու եմ էն գլխիցս ջնջւի: Հա, էն
օրը դուքնումս խօսք ընկաւ երեցփոխ հոգաբարձու
ընտրելու մասին: Ինձ ասին եթէ քեզ պըտի ընտրենք,
ես էլ նազ ու տազ արի ոնց որ հիմիկայ մօգէն է էլի,
էնկի չէ մտքումս ասում էի, Տէր Աստուած, թէ ինձ
կընտրեն երեցփոխ հոգաբարձու, մի գառը մատաղ կա-

նեմ *Աղաղատու* Սուրբ Սարգսին, —չէ որ ամենքի
մուրազը նա է տալի:

Մարթա.—Հա գէթաղւայ: Միխէիլ ջան, մի գա-
զէթինը կարդա է:

Միխէիլ.—Բաշ ուստա, էս սահաթիս: (Պատրաստ-
ում է կարդալու) Էտէնց, էսօր առաւօտեան գազէթչիկը
եկաւ դուքանս ու մեր պրիկաշչիկը մի հատ առաւ աշ-
քերին դէմ դրաւ կարդումա ու կարդում: Մէ բաշ տե-
ղիցը վեր թռաւ ու բղաւեց «խաղէին ջան, քու անումը
գազէթում դրած ա՞ն վա՛հ, ուսնդս մանգս թռաւ, հազար
ու մի փոս բաներ մտքովս անց կացաւ: Ո՛վա գիտում
աշխարհք է, փեքը արի, հալալ Սերգոյի պօղոյդ վէք-
սիլը բացւելա, եսն թէ չէ մտածեցի, հալալ էս գող-
ցած շաքարը, որ փութը 3 մանէթով առայ, իմացել են
ու հիմի գազէթումը գցել, (ցածր) չես գիտում ասած
է—գող սիրտը դող—(սարժը) ու չարացած բղաւեցի
խեղճի վրայ, աօ ախմախ Իվանիչ, Կօկօն Պետրովիչ,
իմ անումս ինչու պըտի գազէթումը գցեն, գժւել ես,
ինչ է: Նա դարձաւ թէ խաղէին ջան, մի վախենայ,
քեզ գովել են գովել: (Համըռուելով լրագիրը) Պահ քու
գրողի ու փեշատողի հոգուն մեռնեմ: Աստուած էլ ըո
սիրտը ընենց ուրախացնի ոնց որ իմս ուրախացրիր:
Մարթա ջան թող մի ընտրւեմ, մեր սուրբերին էնպէս
պատիւ տամ, որ իրենց օրում տեսած չլինեն:

Մարթա.—Լաւ Միխէիլ ջան լաւ, դէհ մի կարդա
ես էլ դինջանամ է: Վահ, սիրտս կրակ գցեցիր ու վա-
ռեցիր, դէհ հանգցրու մեղքեմ:

Միխէիլ.—Բրաւօ, բրաւօ, էտ ինչ պօէտի հանգի
ես խօսում: Բաս դու լաւ վարժուհի կըլինես հը: Չէ
որ ինչքան պօէտներ կան դիպին էլ վարժապետներ են
ու վարժուհիներ, հա, հա, հա, հա: (Ժիծաղում է)
դէհ լաւ ախանջ արա կարդում եմ, (Համըռուում է
լրագիրը մի քանի անգամ ու կըմկըմալով կարդում)

Սուրբ 13 դեկտեմբերի Ամսոյս 10-ին տեղիս ծխական դպրոցում նշանակած էր ծխական ժողով, օրինական թիւ չը լինելու պատճառով ժողովը յետաձգեց հետեւեալ կիւրակի ժողովի նպատակն էր Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի եկեղեցու համար երեցփոխ-հոգաբարձու ընտրել: Ժողովականների մէջ տրամադրութիւն կայ ընտրելու տեղիս վաճառական պարոն Միխէիլ Կուպեցեանին: (Միխէիլը վերջացնելով հպարտ նայում է Մարթային, Մարթան եւս մի քանի վայրկեան նոյն դիրքն է ըննում, ապա ընկնում է Միխէիլի գորկը):

Մարթա.—Վահ մեռնեմ քո ջանին ուրախութիւնից ծնկներս թուլացան, դրուստ որ մեծ աչքալուսաւ Աբա Միխէիլ ջան, էտուր համար մի վէշիր պըտի սարքեմ, մի վէշիր, որ սաղ Սուրբամում տեսած չը լինեն: Վէշերին կուգան պողրուգէքս ու մէկ մէկ կը շնորհաւորեն, ես էլ ոնց որ երեցփոխի կնիկ...

Միխէիլ.—(Խօսքը կտրելով) Երեցփոխ-հոգաբարձուի կնիկ, հոգաբարձու, մի մառանայ է:

Մարթա.—Հա, ոնց որ երեցփոխ-համ էլ հոգաբարձուի կնիկ, կը փբւեմ կոտսլօին (փբւած նստում է դիւանին) ու հպարտ հպարտ կասեմ, շնորհակալ եմ գէթաղւէք:

Միխէիլ.—Դու քո պողրուգէքն ես ասում, բա չես ասի որ հիմի էս գազէթը ամեն աշխարհ դնում ա, էլ Եւրոպա ու Ամերիկա, էլ Հընդըաստան ու Արաբստան ու մինչև անգամ Եապոնիա: Հըմի մտիկ Եապոնի թագաւորը ոնց կը զարմանայ որ Միխէիլ Կուպեցովը (հրատարտ նստում է դիւանին Մարթայի դիմաց) խելօք մարդ ա ու ինչքան ախ ու վախ կանի որ իրա մինիստրը չեմ: Աւտաս ջգրուցը ինչքան մինիստր ունի դիփին թակի ու դուրս անի:

Մարթա.—Հըմի դու մտիկ արա Մանթաշի աղջկերքն ու Ափրիկովի կնիկը ոնց կուգենան ինձ հետ

ճանօթանալ, ես էլ խոմ գիտես էլի, ինձ ծանր կը պահեմ: Աւտաս, միշտ տելեգրամներով խօսեն հետս, հասարակ մարդու կնիկ խոմ չեմ:

Միխէիլ.—Բա էն չես ասում (շտապ շտապ) հըմի հայոց ազգի կաթողիկոսը ոնց կօրհնի ինձ, որդի նստի, դիփ իմ մտսին կը խօսի, կասի օրհնեալ լիցի Միխէիլ Կուպեցովը, խելօք մարդ ա ու մի կոնգակ կուղարկի ոսկէ տառերով գրած:

Մարթա.—Բա էն չես ասում (աւելի շտապ) հըմի շօլի վարժուհիները ոնց գլուխ կը տան ինձ:

Միխէիլ.—Բաս էն չես ասում, հիմի վարժապետները ինձ տեսնելիս շապկէքը ոնց մինչկլի երկինք կը բարձրացնեն, ես էլ հպարտ հպարտ կասեմ «բարև» (տաքացած) Իսկի կարան մի քիչ բարձր խօսեն, աւտաս դիփին մէտի 24 սահաթում շօլեմէն դուրս անեմ:

Մարթա.—Վույ բա, էա ոնց կըլի, չէ որ ուսում առած մարդիկ են, ամօթ չի:

Միխէիլ.—Ոնց թէ ամօթ չի, նրանց անուններն էլ խոմ իմիս նման գազէթներումն չէ գրւած, նրանց էլ խոմ մինչկլի թագաւորները ու կաթողիկոսները չեն ճանաչում: Ինձ հանաք մարդ չը գիտենան հա:

Մարթա.—Փիքը եմ անում, քանի քանի աղջկերանց մէրեր պիտի ինձ աղաչեն որ քու առջև բարեխօս լինեմ, ինչ է նրանց շօլեմէն դուրս չանես:

Միխէիլ.—Դուն էլ միթոմ բան ասիր, հըմի մտիկ աշխարհիս քանի ծէրից, քանի քանի վարժապետներից խնդիրներ կըգայ որ ինչա ընդունեմ իմ շօլումը, աբա էլ մամիդի տղայ, ձալօի աղջիկ, դիդէդի փեսա, էլ ախպէր տղայ, ես էլ դիփ նրանցից կընդունեմ, թող նրանք էլ ապրեն, բա խօ խալիսին չեմ ընդունի: Թէ ոնց առևտուրս կը չաղանայ, դրա մասին խօսելն էլ աւելորդա:

Մարթա.—Միխէիլ ջան, բա որ ասում են հայոց շօլէն փող չունի, պըտի հոգաբարձուները տան:

Միխէիլ.—Գժել ես աղջիկ, չո՞ռ ու ցաւ կըտամ փողի մագիար, հալա 5 թուման որ տւել եմ ու վէրսին էլ ձեռքումս, էն կառնեմ: Ինչ ա որ հարուստ եմ իրենց համար եմ աշխատել, պահ, պահ, պահ, էրնեկ Միխէիլ տիբոշը, էշը դադի ձին ուտի:

Մարթա.—Հեմ գիտում էս քու բաննա համա մուգայթ կաց չը խաբւես:

Միխէիլ.—Դուն արխէին կաց Մարթա ջան, ես նրանցից չը պոկեմ թէ չէ նրանք ինձանից չեն պոկի: Դէհ Մարթա ջան, դուն գնա կօֆէի պատրաստութիւնը տես, ես էլ էսա գնալու եմ ժամի հայաթը չէ որ էսօր կիւրակի է ընտրութեան օր է, խալիք ինձ է սպասում:

Մարթա.—Հա Միխէիլ ջան լաւ ես ասում գնամ (դուրս է գնում երգելով), Ոլոր մոլոր Կուրն է գալիս Կովկաս սարեմէն, իմ Միխակի ձէնն է գալիս գազէթ-նեբեմէն:

Միխէիլ.—Պահ քու պօէտ ջանին մեռնեմ, ինչ սագացնումա է:

Տ Ե Ս Ի Լ 2

ՄԻԽԵՒԻ, ՄԵՆԱԿ

Դէհ մի տեսէք ինչ սիրուն տառերով ա գրած է (կարդում է վերջին տողերը) Ժողովականների մէջ տրամադրութիւն կայ ընտրելու տեղիս վաճառական պարոն Միխէիլ Կուպեցեանին: Բաս պակաս մարդ են գիտում Միխէիլ Կուպեցովին, բանկի չլեն ասես, Կուպեցովն է. վիբօրնի չլեն ասես-Միխէիլ Կուպեցովն է. Կլուբի ստարշինա ասես, Միխէիլ Կուպեցովն է էստի էլ որ Միխէիլ Կուպեցովին չընտրեն քօչկաչուն ու բաղալին խոմ չեն ընտրելու: Մարդս մարդ եմ պատւական, պեռի գիլդի կուպեց, սաղ քաղաքին գլուխս էնէնց եմ շանց տւել որ գիլդ կարծում են թէ մեծ բարեգործ

եմ, համա քոռ գոռի երես շանց չեմ տւել, էն օրն էլ դուքնումս տէրտէրին հաւատացրի թէ մեռնելուցս յետոյ ամբողջ կարողութիւնս շօլին պէտքէ կտակեմ. մաշ, թող պաս պահի, պասին էլ իշտային սոխ ուսըխտոր շարդի (նայում է ժամացոյցին) օհօ, հէնց գնալու վախտն է, թէ շօլի կասսէն ձեռքս կը գցեն ոնց կը սաղացնեմ իմ կորած 5 թումանը: Հէյ Մուրազպաու Սուրբ Սարգիս (գնում է դիմացի դռնով, ներս է մտնում Պետրոսը):

Տ Ե Ս Ի Լ 3

ՊԵՏՐՈՍ ՄԵՆԱԿ

(Սենեակը կարգի բերելով) Էսպէս էլ բան էք տեսել, ով որ խելքի է գալիս, իմ աղան ու աղջիկ պահուրէ կամաց կամաց գըժուում են: Չեմ գիտում ինչ է պատահել սրանց: Աղէս մի ինչ որ գազէթա հանում ջիլից, պաշոճա պաշում ու նորից ջիլը դնում, աղջիկ պարոնն էլ հոգեդարձ ասելով օթախից օթախ է ման գալիս ու երգումա հա երգում: Սրանից մի քիչ առաջ ուզում էի օթախը կարգի բերել ու մինչև ներս մտնելս բանալու ծակից մտիկ արի, Տէր Աստոծ, ինչ տեսնեմ, աղէս ու աղջիկ պարոնս էսպէս էին փըւել ու ուռել ինդաուրների պէս ագեսնոր էին շաքրել: Դրոշմտն ասած վախեցցայ ներս մտնեմ: Չէ էստունը անպատճառ խաչիցնա, էտ ախմախները որ խելք ունենան մի դառը մատաղ կանեն Ամաղլէրին եան Շաւաբաթին, չարը կը կորչի և իրենք էլ առաջւայ պէս ջան սաղ կը լինեն, թէ չէ հիմի որ մօտենում են դրուստն ասած վախենում եմ:

Տ Ե Ս Ի Լ 4

ՆՈՅՆԻ ԵՒ ՄԱՐԹԱ

Մարթա.—Այ տղա, էստեղ ինչ ես շինում:

Պետրոս.—Աղջիկ պարոն. օթաղն եմ կարգի բերում:
(Վախից կամաց կամաց հեռանում Մարթայից: Կողմը)
Տեսա՞ք ինքն ուղարկեց հիմի էլ ինքն է նեղանում:

Մարթա.—Տօ, քեզ ով ասաց որ օթաղը կարգի բերես, էստեղ կօֆէի համար կրակ չաղացնող չկայ դու կի էստի բոլթա ես տալի:

Պետրոս.—Աղջիկ պարոն ախար դու ասացիր է: Մարթա.—Ոնց թէ ես ասացի, (ըարկացած) ոնց ես համարձակում հոգաբարձուի միկան շառ գցել:

Պետրոս.—Ի՞նչ հոգեդարձ, ի՞նչ կնիկ, չեմ հասկանում:

Մարթա.—Յիմար, հոգեդարձ կի չէ, հոգեբարձու համ էլ երիցփոխ, հասկանում ես երիցփոխ:

Պետրոս.—Հոգադարձը հասկացայ աղջիկ պարոն, համա երեցփոխը խելքումս չի մտնում:

Մարթա.—(ըարկացած) Դուրս կորիր լիրբ անպիտան, հոգեդարձն էլ ես ու մէկն էլ աւել. չի ամաչում ինչեր է դուրս տալի:

Պետրոս.—Կը կորչեմ աղջիկ պարոն կը կորչեմ, ես հոգեդարձների հետ գործ չունիմ: (ըարկացած դուրս է գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ 5

ՄԱՐԹԱՆ ՄԵՆԱԿ

Լաւ է մարդ մի էշ ունենայ եան թէ էսթաւուր ծառայ, Աստծոյ պատիժ է անիծւածը ինչ է: Ինչքան էլ ուրախ լինես, ինչքան էլ քէֆդ տեղը լինի, էդ բէղասլին տեսնես թէ չէ արիւրնդ պէտք է պղտորես: Իհ

Թող բարով խէրով Միխակա ընտրւի, դրան էստիան դուրս անելը դժւար բան չի: Ապա էլի ոագէթներում կը գրեն, Միխէիլ Կուպեցովը սւժէ երեցփոխ հոգաբարձու ընտրւեց, համա ափսոս որ չեն գրի թէ Միխակի կնկա անունն էլ Մարթա է, բաղալ Դարչօի աղջիկը: Իքնէքա էտ էլ կը գրեն ովա գիտում: (դրսից լըսւում են ձայններ, Մարթան մօտենում է պատուհանին) Քա էս ինչ ձէներ է գալիս (դրսից լսւում է,— շնորհաւորում ենք, պարոն Կուպեցով շնորհաւորում ենք,) Վույ քա ասում են շնորհաւորում ենք. հալբաթ ընտրել են: (ձայնները շարունակւում են) Քա պարոն Կուպեցով են ասում, գանա պարոն էլ դարձաւ. (Մարթան պատուհանից ձայն է տալիս) Շնորհաւորում եմ պարոն Կուպեցով, շնորհաւորում եմ գենացւա, շնորհաւորում եմ ձէթաղա: (դէպի դուռն է վազում: Շերս է մտնում Միխէիլը ձեռքին մի քանի ցուցակներ, հալարտ ձեռք տալի Մարթային):

Տ Ե Ս Ի Լ 6

ՄԱՐԹԱ ԵՒ ՄԻԽԷԻԼ

Միխէիլ. Հայոց ժամի ու շկօլի գանձապահ երեցփոխ հոգաբարձու Միխէիլ Կուպեցով:

Մարթա.—Հայոց ժամի ու շկօլի գանձապահ երեցփոխ հոգաբարձուի կնիկ Մարթա Դարչօնա:

Միխէիլ.—Տեսա՞ր Մարթա ջան, ոնց խալիւր մէ բերան ինձ ընտրեց: Էնէնց էին բղաւում Միխէիլ Կուպեցով որ պկանջներս ծակեցին:

Մարթա.—Մաշ պակաս մարդ ա Միխէիլ Կուպեցովը: Աբա Միխէիլ ջան մատաղը երբ ենք անում:

Միխէիլ.—Լաւ, կանենք, մուլափ գրեմ որ Կուպեցովին տւի 5 թուման պարտքը: (գրում է Կուպեցովին 5 թուման.)

Մարթա.— Ես էլ էբուց կերթամ կանգիտէրսկի ինչ որ պէտք է զակագ կըտամ վէշէրիս համար:

Միխէիլ.— Էտա էլի, փողերը քուչումն ես գտել: Էնէնց ես շտապում կասես հարսանիքը սարումն ա մնացել, տնաշէն ինչ ես շտապում: (դուռը ծեծում են) Տես էտ ովա. (Մարթան նայում է պատուհանից)

Մարթա.— Միխէիլ ջան, մի ինչոր շէտապով մարդա:

Միխէիլ.— Շլեպով:

Մարթա.— Հա:

Միխէիլ.— Լաւ, ներս կանչիր, դուն էլ դուրս գնա էստիէմէն: (Մարթան դուրս է գնում, մտնում է ուսուցիչը:)

Տ Ե Ս Ի Լ 7

ՄԻԽԵՒԻԼ ԵՒ ՈՒՍՈՒՅԻՑ

Ուսուցիչ.— Բարե Ձեզ պարոն Կուպեցեան:

Միխէիլ.— Աստծու բարին, պարոն վարժապետ, բաճով եկաք, համեցէք նստեցէք: (Առաջարկում է նրստել դիւանին, ինքն էլ հպարտ նստում է նրա դիմացը):

Ուսուցիչ.— Պարոն Կուպեցեան, շնորհաւորում եմ Ձեր նոր հասարակական պաշտօնը, և լիայոյս ենք որ այսուհետեւ դպրոցական գործի նիւթական մասը այնպիսի հողի վրայ կը դնէք որ Ձեզ վստահութեան քվէ տուող հասարակութիւնը գոհ կը մնայ և նրանց յոյսերը ի դերեւ չեն անցնի:

Միխէիլ.— (Կողմը) Բան չը հասկացայ (նրան) Մաշ պարոն վարժապետ, հիմի ամեն բան լաւ կը լինի:

Ուսուցիչ.— Շատ ուրախ ենք:

Միխէիլ.— Իհարկէ ուրախ կը լինէք:

Ուսուցիչ.— Պարոն Կուպեցեան, ես եկել եմ մի կարեւոր գործի համար:

Միխէիլ.— Հրամայեցէք:

Ուսուցիչ.— Ահա չորրորդ ամիսն է ինչ ուսումը սկսել է բայց դեռ դպրոցական ցուցակներ չունենք. քանիցս անգամ դիմեցի հոգաբարձուներին, բայց ոչ ոք չըմտածեց գնելու մասին:

Միխէիլ.— Ցուցակը որն ա, շիօլի դաւթարներ:

Ուսուցիչ.— Այո:

Միխէիլ.— Լաւ. (փքւելով) Ուրիշ:

Ուսուցիչ.— Աշխարհագրութիւնից արդէն սկսել ենք Ասիան, բայց քարտէզ չունենք:

Միխէիլ.— Ինչո՞ւ, էն եքա պարտէզը ինչա եղել:

Ուսուցիչ.— Պարտէզ չէ պարոն Կուպեցեան քարտէզ:

Միխէիլ.— Ինչ որ է մախլաս, ուրիշ:

Ուսուցիչ.— Ահա երկրորդ օրն է որ դպրոցում փայտ չկայ վառելու, աշակերտները ցրտից ուղղակի սառչում են, շատերը նոյնիսկ դպրոց չեն գալիս:

Միխէիլ.— Պահ, բու տունը շինւի վարժապետ, անտառը շատ հեռուէ ինչ է. չես կարող մի օր երեխէքին վերցնես գնաս մանր փէտեր հաւաքես, շատ դժւար բան է ինչ է:

Ուսուցիչ.— Ինչ էք ասում պարոն Կուպեցեան, միթէ կարելի է դասերը թողնել երեխաներին աշխատեցնել, վերջապէս նրանք ինչ պարտական են:

Միխէիլ.— Ինչո՞ւ չէ, սաղ չի գայ թէ ինչ է: Մախլաս ուրիշ էլ ինչ է պակաս:

Ուսուցիչ.— Յետոյ պարոն Կուպեցեան... երկուսից երեք ամիսէ ուսուցչական խումբը բոճիկ չէ ստացել... խնդրեմ...:

Միխէիլ.— Շատ լաւ ես ասում, պարոն վարժապետ, երեսու է ամեն բանում աչքաբաց ես, ըսկի բան չես մոռացել, դի՛փ ասում ես հա ասում, դի՛փ էլ խեւօք բաներ են, համա որ փող չկայ:

Ուսուցիչ.— (զարմացած) Ի՞նչպէս թէ փող չկայ,

չէ որ այսօր ժողովին պարոն Սարգիսը վճարեց իր հաս-
նելիք 50 ռուբլին:

Միխէիլ.—Իրուստ է տւեց, համա ինչ արած որ
մէկից առնում միւսին ես տալի:

Ուսուցիչ.—Ի՞նչպէս:

Միխէիլ.—Էնպէս որ պարտապանից առայ պար-
տաւերով տւի:

Ուսուցիչ.—Ձեմ հասկանում:

Միխէիլ.—Այ, էս մի տարի է շօյլը ինձ պարտ էր
5 թուման ու էսօր տւեցի Միխէիլ Կուպեցովի պարտը:

Ուսուցիչ.—Պարոն Կուպեցեան, Դուք կարող էիք
ձեր պարտը յետոյ էլ վերցնել:

Միխէիլ.—Ախպէր, էդ յետոյին վերջ պիտի լինէր
թէ չէ, իմ հաշուով էսօր վերջն էր. ու սրանից յետոյ
ամեն ինչ խողաղ իցէ ասէ երեցփոխ:

Ուսուցիչ.—Պարոն Կուպեցեան, ես զարմա-
նում եմ Ձեր վարմունքի վրայ, այստեղ դպրոցը տա-
նապում է աղքատութեան մէջ, շնորհիւ մի շարք դըպ-
րացական անհրաժեշտ պիտոյքների պակասութեան՝
յառաջագիւծութիւնը կաղում է, երախաները ջրտից սառ-
չում են, իսկ դուք առանց խղճահարւելու Ձեր պարտը
էք վերցնում:

Միխէիլ.—Վարժապետ, ես էլ էի տառապում նա-
լոժների տակ, ինձ էլ փողը շատ էր հարկաւոր, մենք
վաճառական մարդիկ ենք:

Ուսուցիչ.—(Զայրացած) Այո, ի սէր Ձեր վաճա-
ռականութեան պատրաստ էք խորտակելու այն բոլոր
հասարակական ու կուլտուրական հիմնարկութիւնները,
որոնք ձեզնից հէնց թէկուզ մազաչափ կախում ունեն,
և դուք ժողովուրդի աչքին թող փչելով վայելում էք
հասարակական գործիչի պատիւը:

Միխէիլ.—(Սարկացած) Պարոն վարժապետ, գի-
տես թէ ում հետ գործ ունես:

Ուսուցիչ.—Մի վաճառականի, որը միայն գձուձ
հաշիւներով է առաջնորդւում ունակութիւններով ամեն
մի սրբութիւն...

Միխէիլ.—(Դժուար կտրելով) շատ զանա մի տանի
ու լեզուի մի քիչ աղ արա ասում եմ թէ չէ...

Ուսուցիչ.—Թէ չէ:

Միխէիլ.—Թէ չէ քեզ դուրս կը շարտեմ շօյլեմէն:

Ուսուցիչ.—Դուրս կը վաճառես հա, հա, հա, (ծի-
ծաղում է) Դա է ձեր միակ գէնքը մեր դէմ կուելու,
բայց նա շատ անգոր է, մենք նրանից չենք վախենում
հասարակական շահերը պաշտպանելու համար: Հառա-
րակութեանը պէտք են հասարակական անկեղծ գործիչ-
ներ և ոչ թէ ձեզ պէս փթած առաջնորդներ (գնում է
զնում):

Տ Ե Ս Ի Լ

ՄԻԽԵՆԻ, ՄԵՆԱԿ

(Ազդած) Ի՞նչ ասեց, փթած առաջնորդներ, զանա
առաջնորդ էլ դարձանք, էն էլ փթած: Վայ իմ
պատւական գլուխ որ ընկար էտպէսների ձեռքը, ափ-
սոս Կուպեցով ափսոս, ախմախը էնքան բռնացաւ, չը-
տեսաւ որ գլխիս ոչ պոպոզ ունեմ ոչ էլ դօշիս խաչ,
բա էդ դուռակը էնքան չի գիտում որ առաջնորդ օղու-
շող չի ունենայ: Վայ էս վարժապետներին թուղթ
տուղի տունը քանդել: Ախար իրանք ինչ են գիտում
որ երեխէքին էլ ինչ սովորացնեն: Ափսոս երեխէք որ
դրանց ճանկն էք ընկել, համա չէ, ես ձեզ շուտ կազա-
տեմ էգալիսի ախմախների ձեռքից, (դուռը ծեծում են)
օճօ սա էլ նրա հատն ու կոորից կը լինի (դրսից կան-
չում են) — Պարոն Կուպեցեան, կտրելի է ներս գալ
Վաճ, մէկի ձեռքից պրծանք միւսի ձեռքն ենք ընկնում
(դրսից — Պարոն Կուպեցեան կարելի է ներս գալ) Ոնց

1001
501

չէ, ոնց չէ. քու պապի տունն է (ծայնը փոխելով և նմանցնելով) վարելի է. Ժուռն գալ (դէպի դուռը) Համեցէք պարոն վարժունի, համեցէք, (ու ինքն իսկոյն հապարտ նստում է ղիսմիին, ներս է մտնում վարժունին):

Տ Ե Ս Ի Լ 9

ՄԻՋԵԼԻՆ ԵՒ ՎԱՐՇՈՒՆԻ

Վարժունի.— Բարև Ձեզ պարոն Կուպեցեան:

Միխէիլ.— Բարով ձեզ, համեցէք նստեցէք:

Վարժունի.— Շնորհակալութիւն. պ. Կուպեցեան...

Կհաւերորդ ամիսն է բոճիկ չեմ ստացել, խնդրեմ...

Միխէիլ.— (Դտոքը կտրելով) Դրուստ էք ասում պարոն վարժունի, շատ քէսատութիւն է: Ահա ապրանքս եկել ա, վրէն 15 թուման նալօժ է գրւած, էնքան փող չկայ որ ազատեմ, էհ էսպիսի քէսատութիւն իսկի չէ եղած:

Վարժունի.— Բայց դա ինչ կապ ունի իմ բոճիկի հետ. կարծեմ որ ես չեմ եկել զրուցելու Ձեզ հետ Ձեր առևտրական գործերից. ես շատ պարզ եմ խօսում, որ երբորդ ամիսն է փող չեմ ստացել և յոյսով եմ որ այնքան բարի կը լինէք կը վճարէք գոնէ մի ամսակսմը:

Միխէիլ.— Դրուստ էք ասում պարոն վարժունի, ես էլ էն եմ ասում, որ ինչպէս իմ գրպանն է դատարկ, էնպէս էլ շօլի կաստէն: Ձեա հաւատայ, էս սահաթիս տասը շահի չկայ որ 3 փութ փէտ առնենք շօլի համար:

Վարժունի.— Վերջապէս բաւական է, պարոն Կուպեցեան, որքան մեզ խորեցիք, բաւական է ինչքան որ սպասեցինք, այլևս ոյժ չկայ սպասելու հասկանում էք, ոյժ չկայ: Դիտեցէք որ իմ ամբողջ կեանքը, բոճիկիս վրայ է հիմնւած:

Միխէիլ.— Պարոն վարժունի, էնպէս ես խօսում ասես քո հօր ճորտը լինեմ, ինչ ես շատ պրոսպորտացնում ու մըռմըռտացնում, քեզ ասում եմ փող չկայ

հասկացի էլի, հայերէն եմ խօսում ջըհուդերէն խօ չեմ խօսում:

Վարժունի.— Իսկ ես ասում եմ դա իմ փորձը չէ, հոգաբարձու գանձապահ էք պարտաւոր էք վճարելու:

Միխէիլ.— Քու պապի գանձից թէ քու մամի կասսից: (կողմը) Վահ, իսկի էսէնց հուջաթ աղջիկ տեսել էք: (Նրան): Պարոն վարժունի, որ փողի համար էնէնց բողբիս ես չորել, մէկն ասի փողը քեզ ընչիդա պէտք, եան թէ չէ աղջկանը ինչ սազ գալու բան է որ տղամարդու պէս քուշա քուշա ընկնի, շօլ գնայ, ինչա մի երկու շահի պրտի դադի: Աղջիկ ես տանդ նստի, կարարա, լւացք արա, հաց թխի, տուն ու տեղդ հաւաքի աղջկայ շնորհք բանացրու, հօրդ ու մօրդ ուրախացրու: Թէ չէ ամսէնը 25 մանէթ փող ես առնում ու էնէնց խարջում կասես քուշումն ես գտել, իսկի յօքու ու սիսեռի մօտով անց չես կենայ, համա կատլետեմէն ու բիշտեկսեմէն ձեռ չես վեկալնի, մախնց մի քիչ դայրաթ արա:

Վարժունի.— Միթէ, հա, հա, հա, (դառը ծիծաղում է): Պարոն Կուպեցեան, թէ որքան մեծ է կանանց դերը մանկավարժական ասպարէզում, դա Ձեզ բացատրելը միանգամայն աւելորդ եմ համարում և նոյն իսկ ջուր ծեծել, բայց ասացէք խնդրեմ, Ձեզ ով թոյլ տուց կարգադրութիւններ անելու իմ փողի վրայ, պարոն, դա Ձեր իրաւունքներից շատ վեր է:

Միխէիլ.— Պարոն վարժունի ես քեզ խորհուրդ եմ տալի, չես ուզում դուն գիտես:

Վարժունի.— շնորհակալ եմ Ձեր բարի խորհուրդի համար, խնդրեմ նեղութիւն միք կրի:

Միխէիլ.— Էհ, պարոն վարժունի, կարճ կտրենք հիմի էս սահաթիս փող չկայ երբ կը լինի կտանք:

Վարժունի.— Պարոն Կուպեցեան, փող կան, միայն պէտք է հաւաքել:

Միխէիլ.— Աբա, որտեղ ա:

Վարժուհի.—Միտական տուրքը, միայն հարկաւոր է աշխատել, ժողովուրդը չի խնայում:

Միխէիլ.—Տուրքը չէ բուրքը չես ուզում: Ինչ է, ես էստեղ քու հօր մշակն եմ որ բուշա բուշա թրէվ գամ, փող հաւաքեմ ինչտ վարժապետները փող են ուզում:

Վարժուհի.—Այդ դէպքում չը համաձայնէիր այդ ծանր պաշտօնը ստանձնելու:

Միխէիլ.—Տօ, դուն իմ գլխի նաշախիկն ես դառել թէ գուբերնատորը. ինչ ես շատ դահլա տանում, գնա փող հաւաքի, ինչի էտ պաշտօնը վերցրիր, ովա լսել որ էտքան համարձակ խօսեն հոգաբարձուի հետ:

Վարժուհի.—(Հնգնօրէն) Հոգաբարձու, երանի թէ ձեզ պէսները իսկի ծնւած էլ չը լինէին հայկական թըշւառ առաքարէզում: Դուք ժողովրդի չարեկամներ, ղովուրդը ձեզ հրաւիրում է իր խոր վէրքերին դեղ դարման անելու, իսկ դուք շահագործելով նրանց հաւատը—վէրքը աւելի էք խորացնում: Բայց մենք թոյլ չենք տայ որ հասարակական սրբազան հիմնարկութիւնները ձեր ձեռքին խաղալիք շինէք: Հասարակութեան հարկաւոր են կենդանի մարդիկ, նա մեռելներին գերեզմանատուն է ճամփում, և մենք կը պատռենք ձեր դիմակը մենք մամուլին կը դիմենք: (Դուրս է գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ 10

ՄԻՆԷԻՒ ՄԵՆՍԷ

(Ժիծաղում է): Հա, հա, հա, ըիս մամուլի*) րաս ամօքս, սարսաղը գնաց եկաւ մամուլիս կպաւ, հա, հա, հա, ախմախը էնքան հայերէն չի գիտում որ կայք ու կարողութիւն պսի ու մամուլի էասում. վայ գրողը

*) Մամուլի վրացերէն կը նշանակէ անշարժ կայք, կալւածք:

տանի ձեզ պէս վարժուհիներին: (Հանդիսականներին) Տօ կրակն ընկանք ինչ է, գանա երեցփոխ-հոգաբարձու լինելը էնքան խաթա բան է եղած. ախպէր, պարտք չունեցած տեղը գլխիս պարտք դրեցի: Ասում ես փող չկայ, Աստոծ, երկինք, գետինք, ծով, ցամաք, չկայ ու չկայ, համա բան չունես, ո՛ւմ հետ ես խօսում, ո՛ւմ պրտի հասկացնես, վաճառական խոմ չեն որ փողի գօրութիւնը իմանան: (Ջարկացած) Տօ, ախմախներ, մեղր էք տեսել որ ճանճի պէս վրէս էք թափւում: Մէկն ասումա փէտ չկայ, էն մէկէլը թէ ջամագիրս չեմ ստացել: Ջրհանդամը թէ չես ստացել, ես կի իմ 5 թումանը, սաղացրի հիմի ինչ կուգէք արէք: Էլախտ էլ մէկը բռնելա, գիտէք ինչա ասում, էհ, ողորմութեանդ մեռնեմ Աստօծ, ինչքան գժեր ես ստեղծել էս Բո օրհնած աշխարհում, ասում է պարոն Կուպեցով, հիմի ձեր պարտքն է տնից տուն մանգալ, դուքանից դուքան ու փող հաւաքէք շօլի համար: Եհէ, ինչա ինձ աղքատութիւն պըտի սովորեցնեն իրենց շօլի համար, մանջ մանջ, խղիւղիւն եմ գտել իմ պատւական գլուխը չէ չէ, էտէնց բան չիլի չէ, թէկուզ դիփդ էլ սովից կոտորէք, թէ կուզ սաղ շօլը տակն ու վրայ ըլի Միխէիլ Կուպեցովը, էտէնց ախմախ բան չի անի, չէ (վարագոյրը կամաց կանգնած իջնում է):

ՊԱՏԿԵՐ ԵՐԿՐՈՐԴ

(ՊԵՏՐՈՍ ԿՈՒՊԵՑՈՎ ԵՈՅՆ ՍԵՆՇԱԼԵ)

Տ Ե Ս Ի Լ 11

ՄԻՆԷԻՒ ԵՒ ԱՐՇԱԿ

(Ներս ԵՆ ՄՈՆՈՒՄ Խօսելով)

Միխէիլ.—Դէհ, խօ տեսար Արշակ, տեսար Ետ ախմախը ինչեր էք դուրս տալիս, բա էտպէս վարժա-

պետին հախը չի կնծին տալով դուրս անես:

Արշակ.—Հախն ա ախպէր հախն ա,

Միխէիլ.—Ձէ, թէ դա էստի մնայ, երեխէքը Աստոծն էլ կը մոռանան Բրիստոսն էլ հետը: Ձի ամաչում, ասում է թէ անձրեր Աստուծ չի տալի, մէկն ասի ուս տուտուց բաս դուն ես տալի: Ասում է պառը վեր է բարձրանում, էնդի սառչում ու նորից ջուր դառնում ու ցած թափւում. մէկ ուզեցայ էն երեխանց առաջ մի թարս թրխկացնեմ. մէկ էլ փիքը արի որ ամօթ ա:

Արշակ.—Բաս էն մէկէլը, մէկէլ վարժապետը, Տէր Աստուած ինչեր էր դուրս տալիս, ասում էր արեգակը կանգնած է ու մեր աշխարհը նրա չորս կողմը բզրբալի հանգի պտուտ է գալի:

Միխէիլ.—(վերայ ընդելով) Հալթաթ շղթին* էլ ինքն է խփում: (ծիծաղում են)

Արշակ.—Ախպէր, առաւօտ վաղ վեր ենք կենում, պարզ աչքով տեսնում ենք արեգակը բուրթու պէս խաղալով, խաղալով սարի յետեից դուս է գալի, գալիս մեր գլխի վերեւ կանգնում, մի լաւ թամաշայա անում ու նորից խաղալով խաղալով էն մէկէլ սարի յետեւ թախ կենում, բաս էդ մարդը իսկի մի անգամ չի նայել որ ախմախ ախմախ դուրս է տալի:

Միխէիլ.—Սօ տեսար դրանց ախմախութիւնը, խօ տեսար դրանց ցանցառութիւնը:

Արշակ.—Տեսայ ախպէր տեսայ:

Միխէիլ.—Էտ անաստոծները հալա չեն էլ ամաչում, երեկ չէ առաջի օրը բողբիս չոքել էին թէ փող տու, ջամագիրներս չենք ստացել, բաս էտպէսներին փող տալը մեղք չի, հ՞ը Արշակ, ինչ կասես:

Արշակ.—Տօ էտպէսներին փողի տեղ մի բուռը հող պլախ տաս հող: Ափսոս չի փողը, սաղ չկօլը երեխանցով հետը խարաբ արին,

(*) Մարակ

Միխէիլ.—Մի տեսնէիր էստի ինչ դամադալ էին սարքել, ինչ ուշուցներ հոգաբարձուներս:

Արշակ.—Ի՞նչ ես ասում, ինձ էլ ուշուց տւին:

Միխէիլ.—Բաս թողին:

Արշակ.—Էտ ո՞նց համարձակեցին:

Միխէիլ.—Պահ քո տունը շինւի, թէ որ ինձպէս աղա մարդուն, որ անուամ սաղ աշխարհի գազէթներումը գրածա, չը խնայեցին, քեզ կը խնայէին:

Արշակ.— Ի՞նչ ես ասում, հաստատ:

Միխէիլ.—Հաստատ.

Արշակ.—Բաս էս գգակը էլ ինչու ենք ծածկում, որ մեր վարժապետները մեզ պլախ ուշուց տան, չէ ես դաբուլ չեմ անի չէ: Դրանց պէտք է էստիան դուրս շարտել դուրս: Ա՛խ Յարութիւն, քեզ հոգաբարձու ընտրողի լեզուն պապանձւի, էնքան երես տւեց էտ վարժապետներին, որ էսօր հալա մեզ ուշուց էլ են տալի. հազար անգամ ասում էի թէ այ մարդ դրանց հետ շատ մի մանգայ, մի դոստանայ. համա բան չուենա: Ասում է ուսում առած մարդիկ են, խելօք են, վայ էտպէս խելօքները թող իսկի ծնւած էլ չը լինէին:

Միխէիլ.—Մուլափ Արշակ ջան մուլափ, ես դրանց գլխին էնէնց օին գամ, որ հոգիները դուրս գայ. թող նրանք հանաք չանեն ինձ հետ հա՛, ինձ մինչկլի թագաւորներն են ճանաչում:

Արշակ.—Ձէ, ես մի ձեռաց գնամ մեր պարոն նախագահ Յարութիւնի մօտ, ասեմ մի թաթարեախնի ժողով սարքի, տեսները դրանք ո՞նց են համարձակում մեզ ուշուց տալու:

Միխէիլ.—Այ բրաւօ Արշակ ջան, լաւ բան ես փիքը արել, դէ, շտապիր քանի բանկը չի գնացել, նա իրիկնապահներին էլ է գնում:

Արշակ.—Գնամ գնամ (դուրս է գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ 2

ՄԻՆԷԻԼ ՄԵՆԱԿ

Փթած առաջնորդ, համարժապետ, մամուլս ծախեմ համարոն վարժուհի, հիմի տեսնենք թու շեապի քորոցները կը ծախի թէ իմ մամուլը. համ համ համ համ (ծիծաղում է) Ձեզ էլէնց դաս տամ, որ մինչև մեռնելը չը մոռանաք: Դուք իմ արիւնս լաւ պղտորեցիք՝ ես էլ ձերը պիտի պղտորեմ:

Տ Ե Ս Ի Լ 3

ՄԻՆԷԻԼ ԵՒ ՊԵՏՐՈՍ

Պետրոս.— Աղա:

Միխէիլ.— Ի՞նչա:

Պետրոս.— Մի մարդ ձեզ ուզում է տեսնել:

Միխէիլ.— Ո՞վա, վարժապետ խո՞մ չի:

Պետրոս.— Ձեմ գիտում, ձեռքին ինչ որ թղթեր ունի:

Միխէիլ.— Օհօ, վարժապետ կը լինի վարժապետ: Ասա տանը չի տանը: Ձեմ գիտում ուր փախչեմ, որ սրանց ձեռքիցը պրծնեմ:

Պետրոս.— Ասեմ գազէտչիկ պըտի ըլի աղա

Միխէիլ.— Տօ ախմախ, էտէնց ասա էլի, լեղիւ ճաքեց. ասա թող վեր գայ, գազէթի համար դռներս միշտ բաց ա: (Պետրոսը դուրս է գնում, լրագրավածառը դրսից կանչում է՝ Закавказье, Кавказская рѣчь, Тифлисскій Листокъ, Мшакъ, Ковкаси Пра-беръ, Оризонъ, Сахалхо Газеты, Телеграммы պարոն Կուպիսով գազէթ չէք ուզի): Ոնց չէ ոնց չէ, բաս մարդ առանց գազէթ կը դիմանայ, մի Հորիզոն տու (դռնից առնում է լրագիրը, փողը վճարում ու շտապ շտապ քաց է անում լրագիրը) արբա ուժէ գրած կը լինեն, որ

Կուպիսովը հոգաբարձու երեցփոխ ընտրւեց (համընդուն է լրագիրը) ուհ ըու՝ մոքոնողի հոգուն՝ մեռնեմ, էլի մարդարտի պէս շարած կը լինեն իմ պատական անունը: Աբա գտնենք: (կարդում է կմկմալով) Մեր ցու-երից—էս ոչինչ, հալբաթ մէկի գլուխը ցաւում ա սէս տիւղումա իլլաջ գտնի,—Մամուլ, էսէլ ոչինչ, հալբաթ մէկը կոտորա ընկել ու հիմի իր մամուլը ծախել ա ուղում: Վովկաս, Բագու, Բաթում, (Միքիշ մտքում կարդալուց՝ յետոյ) Ձէ, ես էստի չեմ: Սարիղամիշ, Ախալքա-լաք, Պետերբուրգ, օհ օհ օհ օհ, սա մեծ քաղաք ա հա, էմջիածին, սա էլ նրանից պակաս չի, ինչքան որ սուր-բեր ունինք դիվ էստի են մօտ եղած, դրուստա տարին մի կաթողիկոսի գլուխ են ուտում, համա ինչ արած, էլի մեր հայ ազգի սուրբերն են, պըտի եօլա տանենք: Մօսկով, պահ ինչ լաւ բանա՝ դազէթը, մի նմուսումը տես քանի աշխարհք իմացալ:

(կարդում է) Նամակ խմբագրութեան, (զարմացած) Վէ, գանա էստի էլ մէկ մէկու նամակ են գրում, էս լաւ բան սովեցի, մաշ Մօսկով որ գնամ, էնդիան էս գա-զէթին մի նամակ կը գրեմ իմ կանարէյկա Մարթիս (կարդում է) Սուրամ — (վեր թռչելով) անա գտայ գտայ մեր կորած Սուրամը, ջըհուգների աշխարհը, (ամուր համընդուն է լրագիրը) դէ՛ մի կարդանք, (կարդում է կմկմալով) Սուրամ 19 դեկտեմբերի (սուսի) ջան ջան, էլի շարել են մարգարիտները (կարդում է) Յայտնում ենք մամուլի միջոցով Սուրամի նորընտիր երեցփոխ հոգաբարձու պ. Միխէիլ Կուպիսովին մեր խորին զրգ-ւանքը իր կոպտութեան և անգործնեութեան համար, ցաւում ենք որ հայ հասարակութիւնը ընտրեց մի այն-պիսի անձնաւորութեան որը երբէք արժանի չէր այդ բարձր կոչմանն, — Ուսուցչական խումբ (Միխէիլ շու-րած, դողդոջուն ծայնով) Վայ մէ էս ինչ է գրած, իր-նէքա ես սխալ կաղագի: (աչքեր սրբելով նորից կար-

դում է գլխին խրվելով) Վայ մէ վայ մէ, դորթա դորթ,
վայ մէ Աստուած էս ինչ եկաւ իմ գլխին, խայտառակ-
ւեցի պրծայ: (Թուկացած ընկնում է ղիւանին) Վայ մէ
Մարթա ջան սաղ սաղ մեռայ արի վրէս սուգ արա,
տես բու պատւական Միխէիլին ոնց մորթեցին էս ան
տատւածները, ոնց քերթեցին էս թօկից փախածները:
(Վեր կենալով) էն էլ ում առաջ—Պետերբուրգի ու
էջմիածնի, Մօսկովի կողքին: Վայ գազէթ մոզոնողի
գլուխը տրաքւի, մաջէն ջարդւի, աչքերը քոռանայ,
բուշա բուշա թրէվ գայ: Արշակ Ժողով Ժողով, (Ցայց
տալով լրագիր) Մի տեսք ինչ սե սե տառեր են, ինչ
բայդուշ բայդուշ խօսքեր: Այ թէ ինչ է եղել մամուլը,
(ըստկացած կոխորտում է լրագիրը): Քու գրողն էլ
պէտք է էսպէս սատկի (ներս է մտնում Մարթան տես-
նում է ինչպէս Միխէիլը կոխկոտում է լրագիրը):

Տ Ե Ս Ի Լ 4

ՄԻԽԵՒԻ ԵՒ ՄԱՐԹԱ

Մարթա.— Ինչա պատահել Միխէիլ ջան, բու ձէնը
մինչև կուխեննա գալի:

Միխէիլ.— Էլ պատահի Մարթա ջան, կորանք գնա-
ցինք:

Մարթա.— Քա մի ասա բանը ինչու՞ն է:

Միխէիլ.— Էլ ընչում պըտի ըլի, ինձ ցեխը կո-
խեցին էտ անիծւած գազէթումը:

Մարթա.— Քա էս գազէթումը: (Վերցնում է լրա-
գիրը գետնից):

Միխէիլ.— Հա, հա, Մարթա ջան էտ գազէթումը:

Մարթա.— Սա ինչ գազէթա:

Միխէիլ.— Հորիզոն ա ինչ զահրումարա:

Մարթա.— Քա մէկն ասի ինչ կորիզների յետևից
ես ընկնում որ էսպէսի բաներ գրեն: Ախ իմ վէշեր

վախ իմ վէշեր, հիմի ես ոնց երևամ իմ պողրուգէքիս:

Միխէիլ.— Հիմի ես ոնց փողոց դուրս գամ, էս
գլակը ոնց ծածկեմ, ախ իմ պատւական գլուխ:

Մարթա.— Բէսաբա անում դրա գրողը, հօրս ցաւ-
նա տանում, մօրս դարդը (կատաղած կոխկոտում է
լրագիրը) այ, այ, դէ՛հ գնա:

Միխէիլ.— Ախ էտ վարժապետներից մէկն ու մէկը
թէ ձեռքս կընկնի հում հում կուտեմ:

Տ Ե Ս Ի Լ 5

ՆՐԱՆԵՐ ԵՒ ՊՕՂՈՍ

Պօղոս.— Աղա,

Միխէիլ.— Չահրումարա:

Մարթա.— Հօրս ցաւնա:

Պօղոս.— Աղա, երեխէքս կոտորւեցին, երկու ամիս
է փող չեմ ստացել ախար ես էլ մեղք եմ է:

Միխէիլ.— Ձրհանդամը թէ կոտորւեցին:

Մարթա.— Ի՞նչու դու սաղ մնացիր:

Պօղոս.— Ախար, աղա, մեղքս ինչ է:

Միխէիլ.— (ըստկացած) Հալա էլի խօսում էք:

Մարթա.— (Վերցնելով լրագիր խփում է Պօղոսին)
էս ինչ խայտառակութիւն է, չէք ամաչում:

Միխէիլ.— Էս ինչ մայմունութիւն է, դուրս կո-
րէք էստիան, ձեր ոտը էստի չըտեսնեմ, դուրս կորէք
փրբեր, դուրս: (Մարթան ու Միխէիլը յարձակում են
Պօղոսի վրայ որ ծնծելով դուրս անում տանից):

Վ ա ը ա գ ո յ ը

Վ Ե Ր Զ

22276